

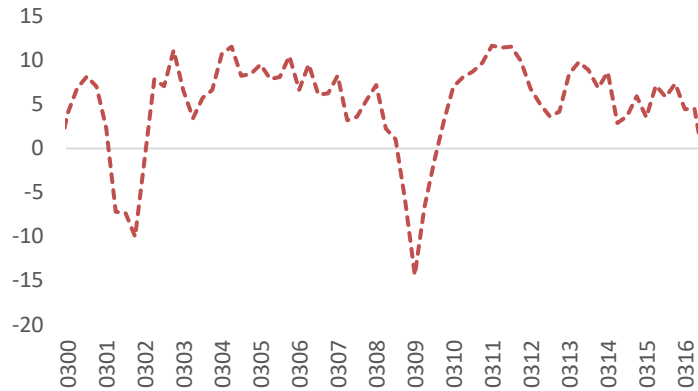
2. Yurtiçi Reel Sektör Gelişmeleri

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH) hesaplamalarını Avrupa Birliği Yönetmeliklerine uyum çalışmalarını tamamlamış ve bu çerçevede yeni GSYH verilerini kamuoyuyla paylaşmıştır. Buna göre, 2015 yılı GSYH 720 milyar ABD doları yerine 861 milyar ABD dolar olurken, kişi başı GSYH de 1757 ABD doları artarak 11.104'e güncellendi. Buna ek olarak GSYH içinde yatırım ve inşaatların payı da artmış oldu.

2016 yılının ilk yarısında petrol ve emtia fiyatlarının düşük seyri cari açık ve enflasyonda olumlu etki yaparken aynı dönemde büyüme oranı da yüzde 4,5 düzeyinde gerçekleşti. Bununla beraber yılın genelinde yaşanan terör saldırıları, Rusya ile yaşanan siyasi krizin ekonomik etkileri, yaşanan darbe teşebbüsü ile olumsuz yurtdışı gelişmeleri yılın ikinci yarısında ekonomik büyümeyi olumsuz etkilemiştir. Bu nedenle yılın üçüncü çeyreğinde Türkiye ekonomisi yüzde 1,8 oranında daralmıştır (Grafik 2.1).

Büyüme rakamları üç aylık gecikme ile açıklandığından dolayı, içinde bulunan çeyreğin ekonomik büyümesi için bazı öncü göstergelere bakılmaktadır. Bu göstergelerden bazı önemli olanları sanayi üretim endeksi, istihdam verileri, satın alma yöneticiler endeksi denilen PMI endeksi olarak sıralanabilir. Sanayi üretim endeksinde Ekim-Kasım dönemindeki durağanlaşma, işsizlik oranındaki artış ve PMI endeksinin referans değerinin altında gerçekleşmesi nedeniyle yılın son çeyreğinde ekonomik büyümede toparlanmanın zayıf olacağı söylenebilir.

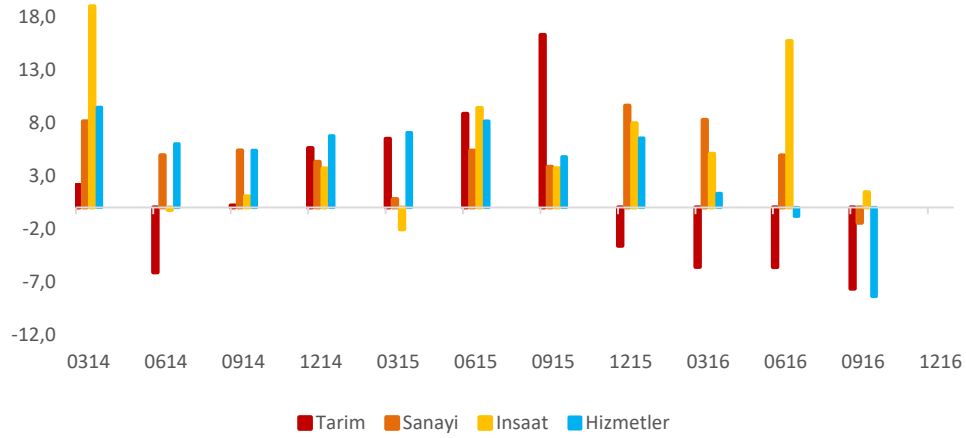
Grafik-2.1: Gayri Safi Yurtiçi Hasıla Büyümesi (GSYH)

Kaynak: TÜİK

Grafik-2.2’de ise üretim yöntemiyle hesaplanan GSYH’deki kalemlerin yıllık büyümeleri çeyreklik frekansta gösterilmiştir. Buna göre, 2016 yılı boyunca tarım, sanayi ve hizmetlerin yıllık büyüme oranları kademeli olarak düşerken, inşaat sektörü yıllık büyüme oranı ise dalgalı bir seyir izlemiştir. Bu üç kalemin 2016 yılı ilk çeyreğinden itibaren istikrarlı olarak düşüş eğilimi göstermesi, Türkiye ekonomisinde görülen zayıf büyümeye işaret etmektedir. Diğer taraftan harcamalar yönüyle GSYH incelendiğinde, özel kesim tüketimi ile ihracatta daralma görülürken, kamu kesimi tüketimi önemli oranda artmıştır. Fakat kamu kesimi tüketimindeki bu artış yılın üçüncü çeyreğindeki daralmayı önleyememiştir.

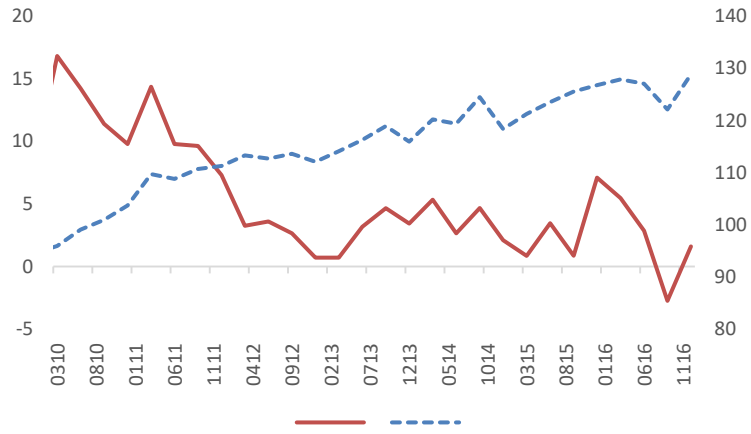
Grafik-2.2: GSYH Alt Kalemlerinin Yıllık Büyümleri (Yüzde)

Kaynak: TÜİK

Grafik 2.3’te ise Sanayi Üretim Endeksi (SÜE) ile yıllık büyüme oranı beraber gösterilmiştir. Buna göre, 2012 yılından itibaren zayıf seyreden SÜE büyüme oranı, 2016 yılı ikinci ve üçüncü çeyreklerinde belirgin olarak düşmüştür. Ekim-Kasım ayı verilerine göre ise endekste bir miktar toparlanma görülmektedir. Bu nedenle, yılın üçüncü çeyreğinde sanayi üretiminde görülen sert daralmanın geçici olduğu söylenebilir. Ancak son dönemdeki toparlanmanın üretim sektörünün tamamına yayılmadığı dikkat çekmektedir. Özellikle taşıt üretimi olmak üzere ihracata yönelik sektörlerde artış görülürken iç piyasaya yoğunlaşan sektörlerde durağanlık bahsedilebilir.

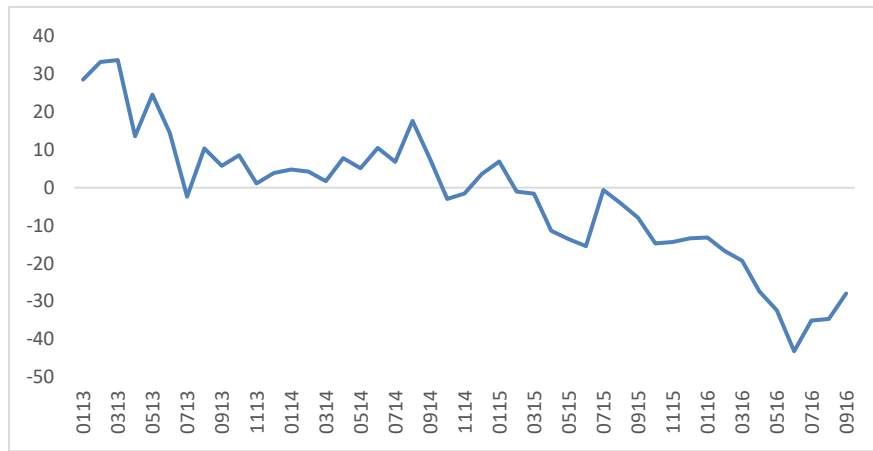
Grafik-2.3: Sanayi Üretim Endeksi ve Yıllık Büyümesi (Yüzde)

Kaynak: TÜİK

Rusya ile 2015 yılı sonunda başlayan siyasi kriz, yurtiçi terör olayları ile diğer bölgesel jeopolitik gelişmeler nedeniyle turizm sektörü 2016 yılında önemli ölçüde daralma göstermiş, büyüme oranı 2016 Haziran ayında yıllık yüzde -44 seviyesinde gerçekleşmiştir (Grafik 2.4). Temmuz ayından itibaren bir miktar toparlanma göstermekle birlikte en son açıklanan Eylül ayı verilerine göre yıllık daralma yüzde 28 olmuştur. Eylül ayı itibarıyla yıllık bazda turizm gelirleri miktar olarak da 2015 yılı Eylül ayına göre 8,7 milyar ABD doları azalarak 23.9 ABD doları olarak gerçekleşmiştir. 2017 yılında da turizm gelirlerinde belirgin bir toparlanma beklenmemektedir.

Grafik-2.4: Turizm Gelirleri Büyüme Oranı (Yüzde)

Kaynak: TÜİK

Turizm sektöründe yaşanan daralma, FED'in politika faizini daha sık artıracığına ilişkin beklentiler, Türkiye'deki mevcut iktisadi ve siyasi belirsizlikler, jeopolitik koşullardan ötürü bazı bölgelere zayıf seyreden ihracat, faizlerin yüksek olmasına bağlı olarak hanehalkı tüketiminin sınırlı kalma ihtimali. yine faizlerin yüksek olmasına bağlı olarak ticari ve yatırım kredilerinin toparlanmasındaki yavaş seyir 2017 yılında da Türkiye ekonomisinin büyümesini yavaşlatacak faktörler arasında bulunmaktadır. Bununla beraber 2017-2019 OVP'deki rakamlara bakıldığında kamunun önümüzdeki süreçte de doğrudan ve dolaylı yatırımları artırmaya ve teşvik etmeye devam etmesi büyümeyi destekleyecektir. Ekonominin yavaşladığı dönemlerde kamunun harcamalarını ve yatırımlarını artırarak üretimi canlandırması gerekli bir politikadır. Yine 2016 yılında kamu harcamalarını verimli olarak yönetmek ve hanehalkının tasarruf araçlarını kullanmak ve çeşitlendirmek yoluyla kalkınma yatırımlarını desteklemek için kurulan varlık fonu da bütçe disiplini çerçevesinde hareket ettiği takdirde hem ekonomik büyümeyi destekleyecek hem de ekonomik ve siyasi dış şoklara karşı direncini artıracaktır.